

J. CASSELMAN, *Hulpverlening onder druk. Gerechtscliënten in de geestelijke gezondheidszorg*, Mechelen, Kluwer, 126 p.

De gerechtelijke wereld en de geestelijke gezondheidszorg zijn, aldus Joris CASSELMAN, 'zeer aparte werelden, waarbinnen men een erg verschillende taal spreekt. Opvallend is dat de actoren van beide systemen elkaars dagelijkse werking over het algemeen onvoldoende kennen. De communicatieproblemen die hieruit voortvloeien hebben vaak nadelige gevolgen voor gerechtscliënten' (p. 24). Na lectuur van zijn helder geschreven monografie *Hulpverlening onder druk. Gerechtscliënten in de geestelijke gezondheidszorg* kan ik deze kanttekening *mutatis mutandis* ook tot een kanttekening maken betreffende de wereld van de geestelijke gezondheidszorg, zoals beschreven in deze monografie, en het welzijnswerk buiten de geestelijke gezondheidszorg. Immers, waar in het welzijnswerk, en zeker het forensisch welzijnswerk het hulp- en rechtdebat een centraal thema was, en is, wordt in deze monografie dit debat niet vermeld, en wordt er ook niet naar verwezen. Dit is opmerkelijk, en ook spijtig: de door auteur verdedigde stelling dat er meer aandacht moet gaan naar die situaties waarin de hulpverlening een zekere mate van 'druk' of 'verplichting' kent, is m.i. niet onterecht, doch blijft uiteindelijk weinig gefundeerd wanneer de discussie over de relatie tussen hulp en recht vermeden wordt, en enkel verwezen wordt naar de praktijkervaring terzake. Deze praktijkervaring vergt precies ook een theoretische omkadering, wil vermeden worden dat 'theorie' en 'praktijk' (nog maar eens) als tegengestelden opgevoerd worden. Deze praktijk wordt mee vormgegeven door theoretische kaders, en hier ligt net een kernpunt, namelijk dat deze theoretische kaders ook wat het welzijnswerk betreft lange tijd aangereikt werden (en worden) vanuit externe settings, zoals de rechtsbedeling. Het hulp- en rechtdebat wijst in deze op de nood aan een geëigende theorievorming over welzijnswerk, en deze nood werd vanuit de praktijk ook aanvoeld, zoals blijkt uit de omvorming van de vroegere reclassering naar het actuele forensisch welzijnswerk. Dat CASSELMAN de term '*gerechtelijk*' verkiest boven '*forensisch*' geeft opnieuw aan dat de geestelijke gezondheidszorg, zoals door hem opgevat, en het welzijnswerk vooralsnog 'gescheiden werelden' zijn.

Binnen deze – m.i. fundamentele – beperking is de monografie, zoals vermeld, helder geschreven en biedt ze ook een goed beeld van de praktijk van de geestelijke gezondheidszorg aan gerechtscliënten. Toch blijft ook binnen deze beperking de vraag waarom b.v. in de schets van de relatie rechtsbedeling-geestelijke gezondheidszorg geen aandacht besteed wordt aan de samenwerkingsakkoorden justitie-gemeenschappen over de begeleiding van gedetineerden, aan seksuele delinquenten, aan slachtoffers. In deze akkoorden, inzake het samenwerkingsakkoord inzake de begeleiding van seksuele delinquenten, staat de geestelijke gezondheidszorg immers als partner naast het algemeen welzijnswerk, en is er de vraag naar onderlinge samenwerking en afstemming van zorgactiviteiten. In dit verband geeft CASSELMAN aan dat het vaak gaat om zeer complexe en meervoudige problemen. Dit bij de praktijk van de hulpverlening aansluitend uit-

gangspunt verdient kritische bevraging, omdat het een definiëring uit hulpverleningsstandpunt betreft, en het daarom belangrijk is de vraag te blijven stellen naar de rol van de hulpverlening, niet enkel in de ‘oplossing’, maar ook in de definiëring van problemen. In dit opzicht geeft de monografie wel een beeld van de hulpverlening, doch wordt dit beeld beperkt tot de relatie hulpverlener-cliënt; een verruiming naar ook het mesoniveau (met vragen als b.v. toegankelijkheid en beschikbaarheid van hulpverlening voor gerechtscliënten – ook in de praktijk vaak een hachelijk probleem) en naar het macroniveau (met vragen als b.v. het engagement van de hulpverlening ten opzichte van ‘moeilijk behandelbare’ cliënten, en de cascade-effecten van daaruit naar ook de strafrechtsbedeling).

Gericht op de praktijk van de hulpverlening, behandelt CASSELMAN terecht twee belangrijke thema’s hierin, met name het beroepsgeheim en de rechtspositie van de cliënt. Tevens illustreert hij zijn bevindingen met een aantal casussen. Dit is op zich interessant, zij het dat ik het moeilijk blijf vinden cliënten te categoriseren op enkel een klinisch kenmerk, zoals bijv. een verslavingsprobleem. Meervoudige categorisering is mogelijk, en het zoeken hiernaar wordt een steeds belangrijker thema in de hulpverleningsdiscussie.

Samenvattend: deze monografie biedt een op zich boeiende kennismaking met de praktijk van de geestelijke gezondheidszorg aan gerechtscliënten; de auteur spreekt uit jarenlange ervaring en met een groot engagement. Dit is zonder meer te waarderen. Niettemin is het spijtig dat deze kennismaking beperkt blijft tot de klinische praktijk en tot de microrelatie hulpverlener-cliënt, en dat de vertrouwde grenzen van de geestelijke gezondheidszorg niet overschreden of bevraagd worden. Wie het hulp- en rechtdebat in het forensisch welzijnswerk en/of de jeugdbescherming volgde komt met dit werk tot het besef dat het hulp- en rechtdebat wellicht selectiever gevoerd werd dan gedacht of verhoopt. De realisatie van een panoptisch forum inzake ‘forensisch welzijnswerk’ is m.a.w. zeker nog niet voltooid.

Maria DE BIE

F. BOVENKERK, M. KOMEN en Y. YEŞİLGÖZ (eds.), *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*, Den Haag, Boom Juridische Uitgever, 2003.

Een ‘hot topic’, met name in Nederland, is de problematiek van de etnische en culturele diversiteit in de strafrechtspleging. Met het in 1999 aan het Willem Pompe Instituut van start gegane onderzoeksprogramma ‘multiculturaliteit in de strafrechtspleging’¹ is het onderzoek hiernaar in een stroomversnelling terecht gekomen. Het programma betreft een multidisciplinair initiatief (in de groep onderzoekers zitten criminologen, strafrechtjuristen, cultureel-antropologen en rechtssociologen) en beslaat vrijwel alle fasen van de strafrechtsketen. De overkoepelende probleemstelling betreft de vraag of multiculturalisering van de samenleving tot culturele diversificatie in de strafrechtspleging leidt (en/of zou moeten leiden).

---

1. Dit instituut is verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van prof. dr. Frank BOVENKERK en prof. dr. Mark BOVENS.